

# MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

## 5-8. évfolyam

**Iskolánkban a magyar nyelv és irodalom** tantárgyat az eddigi hagyományainknak megfelelően az új helyi tantervünkben is **két külön tantárgyként** nevezzük meg: magyar nyelv, illetve irodalom néven. Ennek megfelelően **külön érdemjeggyel** értékeljük a fenti két tantárgyat. A szétválasztás ellenére a tantárgyak összefüggnek, kölcsönösen feltételezik egymást, az egyes tudástartalmak mindkét területen a tantárgyi sajátosságok alapján jelennek meg.

Az alapfokú képzés második szakaszában, az 5–8. évfolyamon, a nevelésnek-oktatásnak többszörös feladata és célja van:

- cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Korosztályuknak megfelelően tudják értelmezni múltjukat, jelen környezetüket, önmagukat. A tanulókat fel kell készíteni arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értői és később formálói legyenek.
- Elengedhetetlen, hogy ebben a képzési szakaszban a tanulók biztos szövegértésre tegyenek szert.
- Őrizzék meg kíváncsiságukat, nyitottságukat, s váljanak olvasó emberekké. Olyan olvasó emberekké, akik a képzési szakasz végére már a művek elsődleges jelentése mögé látnak, azaz többféle olvasási és értelmezési stratégiával rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket.
- Cél a gondolkodásra tanítás – a tanulók kíváncsiságának és alkotókedvének megtartásával.
- A tantárgy tanításának kiemelt célja a tanulók műveltségi szintjének folyamatos növelése, melynek révén korosztályuknak, érettségüknek megfelelő ismeretekkel rendelkeznek, s ezeket az ismereteket rendszerben látják, értelmezni tudják azokat.
- Kreativitásuk olyan szintű fejlesztése, hogy az általuk tanult műfajokban, szövegtípusokban – a magyar nyelv és helyesírás szabályait tudatosan alkalmazva – képesek legyenek rövid szövegeket alkotni. Fejlődjék szókincsük, kifejezőkészségük. Az egyéni képességeikhez mérten tagolt, rendezett, áttekinthető írásképpel, egyértelmű javításokkal alkossanak megfelelő tartalmú és szerkezetű, hagyományos és digitális fogalmazásokat. Fejlődjék digitális kompetenciájuk.
- Cél, hogy a diákok különböző kommunikációs helyzetekben, szóban és írásban is helyesen, szabatosan ki tudják fejezni önmagukat. Az anyanyelvi ismeretek mindenekelőtt a nyelvhasználat tudatosítását és

fejlesztését szolgálják, ide értve a tudatos szövegértési stratégiák kialakítását és a kommunikációs helyzethez illő megnyilatkozást, a toleráns nyelvhasználatot.

- Ismerjék a tananyag által előírt memoritereket, azokat értőn elő tudják adni.
- Elérendő cél az önfejlesztés igényének kialakítása a tanulóknban. Az irodalmi művek sokfélesége biztosítja kíváncsiságuk felkeltését és megtartását, önmaguk megértésének lehetőségét.
- Kiemelt feladat a tanulók segítése a tanulás tanulásában.

A magyar nyelv és az irodalom tantárgy fejlesztési céljai jórészt összehangolhatók: az alaptantervben meghatározott hat fő fejlesztési területből (anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek; irodalmi kultúra, irodalmi ismeretek szövegértés; szövegalkotás; olvasóvá nevelés; mérlegelő gondolkodás, véleményalkotás) négy mindkét tantárgy keretében fejleszthető.

A magyar nyelv és irodalom tanítása nemcsak műveltségátadást, kompetenciafejlesztést jelent, hanem érzelmi nevelést is. A diákok személyes boldogulásának, együttműködési képességeinek, társadalmi beilleszkedésének, kulturált viselkedésének érzelmi fejlődésük az alapja.

A tananyag felépítésében is kettős szervező elv érvényesül. A képzési szakasz első felében (5–6. osztály) **témák, motívumok** uralják a tananyagot. Ezek biztosítják az egyes tanulási szakaszok közötti átmenetet, az alapkompentenciák és a gondolkodás fejlesztését.

Cél, hogy a tanulók megismerjék a magyar és a világirodalom nagy korszakait, művelődéstörténeti szakaszait, az irodalmat a történelmi-társadalmi folyamatok részeként is lássák, és ismereteiket össze tudják kötni más tantárgyak tananyagaival. Ebben a képzési szakaszban válik feladattá az irodalmi műfajok megismerése és a műfaji sajátosságok, elbeszélésmódok felismerése. Ekkor ismerkednek meg az alapvető verstani és stilisztikai jellegzetességekkel is.

## IRODALOM

### 5–6. évfolyam

Az 5–6. osztály irodalomoktatásának alapvető célja, hogy megőrizze és tovább szélesítse az alsó tagozaton megalapozott szépirodalmi érdeklődést és tudást. A tanulók olyan szövegekkel találkoznak, amelyek témáiknál fogva hozzájárulnak személyiségük kibontakozásához, fejlődéséhez, tudatosítják nemzetükhöz, kisebb közösségükhöz tartozásukat, továbbá, amelyek megőrzik kíváncsiságukat, játékoságukat s olvasó, gondolkodó, közösségük iránt elkötelezett emberekké teszik őket. Mindezekben a drámajátéknak mint anyagfeldolgozási módnak kitüntetett szerepe van.

Az 5–6. évfolyam tananyagai a következő nagy témák köré rendeződnek:

- Család, otthon, nemzet
- Petőfi Sándor: János vitéz
- Szülőföld, táj
- Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
- Választható magyar ifjúsági vagy meseregény
- Hősök az irodalomban
- Arany János: Toldi
- Szeretet, hazaszeretet, szerelem
- Gárdonyi Géza: Egri csillagok
- Választható világirodalmi ifjúsági regény

A témakörök tanításának célja a közvetlen személyes otthon fogalmán túl a tágabb értelemben vett kultúra mint otthon felfedeztetése. A tanulónak meg kell értenie és élnie a nemzeti, illetve a tágabb, saját kultúrkör ünnepeit (pl. egyéni és családi ünnepek, anyák napja, regionális ünnepek, karácsony).

Fontos ismernie e kulturális hagyománynak alapvető műveit. A szövegek ilyen irányú megközelítése segíti a tanulót annak felismerésében is, hogy az irodalmi művek nem csupán távoli történetek, hanem ezek a szövegek saját élete kérdéseivel is kapcsolódnak. Továbbra is fontos cél, hogy kultúránkat, annak alapvető alkotásait, bennük példateremtő hőseit megismerje, olvasó, a szöveg több rétegét megértő diákká váljon. A képzési szakasz végén már elvárt néhány szakirodalmi kifejezés (műfaj, szókép, alakzat, verselés) biztonságos ismerete. A tanulónak – korosztályának megfelelő szinten – már értenie és értelmeznie kell ezeket a műveket. Véleményét írásban és szóban is meg kell tudnia fogalmazni. Az órákon feldolgozandó szövegek nemzeti kultúránk alapját képező művek, továbbá a kortárs gyermekirodalom alkotásai.

A képzésnek ebben a szakaszában az irodalomtudomány fogalmai csupán olyan mértékben játszanak szerepet, amennyire azok a szövegek megértéséhez, feldolgozásához szükségesek.

#### **Az 5. évfolyam tananyagtartalma:**

<b>Irodalom</b>	
<b>TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)</b>	<b>AJÁNLOTT MŰVEK</b>
<b>I. Család, otthon, nemzet</b>	
Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék	Nemes Nagy Ágnes: Bors néni könyve - részletek
Petőfi Sándor: Egy estém otthon Füstbe ment terv Magyar vagyok	Móra: Csalóka Péter Petőfi Sándor: Arany Lacinak
Arany János: Családi kör	Ágh István: Virágosat álmodtam
Kányádi Sándor: Nagyanyó-kenyér	Kányádi Sándor: Befagyott a Nyárád

Fehérlófia	
Az égig érő fa (magyar népmese)	Tündérszép Ilona és Árgyélus
Arany János: Rege a csodaszarvasról	Attila földje (népmese)
Görög mítosz: Daidalosz és Ikarosz	
Bibliai történetek A világ teremtése Noé, Jézus születése, A betlehemi királyok	Az Édenkert története József Attila: Betlehemi királyok Jókai Mór: Melyiket a kilenc közül? Dávid és Góliát, további bibliai történetek
<b>II. Petőfi Sándor: János vitéz</b>	
<b>III. Szülőföld, táj</b>	
Petőfi Sándor: Szülőföldemen	Petőfi Sándor: Távolból
Petőfi Sándor: Az alföld	Ady Endre: Föl-földobott kő
Petőfi Sándor: Űti levelek (részlet)	
Nagy László: Balatonparton	
Weöres Sándor: Tájkép	
<b>IV. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk</b>	
<b>V. Választható magyar ifjúsági vagy meseregény</b>	
Móra Ferenc: Csilicsali Csalavári Csalavér Szabó Magda: Tündér Lala Fekete István: A koppányi aga testamentuma Fekete István: Bogáncs (Egy kiválasztása kötelező.)	

#### A 6. évfolyam tananyagtartalma:

<b>VI. Hősök az irodalomban</b>	
<i>V.1. Hagyomány és irodalom</i>	
Arany János: Mátyás anyja	Szimónidész: A thermopülei hősök sírfelirata
Arany János: A walesi bárdok	
Hősök-mondák:	

- *Beckó vára vagy Csörsz árka*
- *Szent László legendája vagy Lehel kürtje*

*A párok közül az egyik kötelező, a másik a választható művek közé kerül.*

- *Kittenberger Kálmán: Oroszlánvadászataimból (részlet) vagy Széchenyi Zsigmond: Csui (részlet) (Választható)*
- *Torna vára (Felvidék) vagy Tordai hasadék (Erdély) vagy A Lendvai vár (Muravidék) vagy délvidéki Mátyás-mondák*

*(A felsoroltak közül az egyik kötelező. Lehetőség van arra, hogy a tanárok a saját régiójuk mondáit válasszák.)*

*V.2. Irodalom és mozgókép*

Fazekas Mihály: Lúdas Matyi

## **VII. Arany János: Toldi**

## **VIII. Szeretet, hazaszeretet, szerelem**

Bibliai történetek Mária és József története Jézus tanítása a gyermekekről (karácsonyi ünnepkör)	Ady Endre: Karácsony Dsida Jenő: Itt van a szép karácsony Juhász Gyula: Karácsony felé Fekete István: Róráté Kányádi Sándor: Hattyúdál Reményik Sándor: A karácsonyfa énekel
Kölcsey Ferenc: Himnusz	<b>Lázár Ervin: Az élet titka (Eredeti üzenet)</b> Radnóti Miklós: Nem tudhatom Szendrey Júlia: Magyar gyermek éneke
Vörösmarty Mihály: Szózat	
Petőfi Sándor: Honfidal	
	Irodalom és mozgókép <b>Hollós László–Dala István: Szerelmes földrajz/ vagy</b> <b>Rockenbauer Pál: Másfélmillió lépés Magyarországon (részlet, lehetőleg a saját régióról)</b>
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem	Kőmíves Kelemen Szerelem a népdalokban: Tavaszi szél vizet áraszt A csitári hegyek alatt
Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert...	
Radnóti Miklós: Bájoló	

## **IX. Gárdonyi Géza: Egri csillagok**

## **X. Választható világirodalmi ifjúsági regény**

Daniel Defoe: Robinson Crusoe vagy  
Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg

## KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

5. osztály:

Petőfi Sándor: János vitéz
Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
Választható magyar ifjúsági vagy meseregény (a táblázatban felsorolt művek közül a szaktanár jelöli ki)

6. osztály:

Arany János: Toldi
Gárdonyi Géza: Egri csillagok
Választható világirodalmi ifjúsági regény (a táblázatban felsorolt művek közül a szaktanár jelöli ki)

## MEMORITEREK:

5. osztály:

Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék
Petőfi Sándor: János vitéz (részletek)
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem
Arany János: Rege a csodaszarvasról (részlet)
Arany János: Családi kör (részlet)

6. osztály:

Arany János: A walesi bárdok (részlet)
Arany János: Toldi (részletek)
Kölcsey Ferenc: Himnusz (1-2. vsz.)
Vörösmarty Mihály: Szózat (1. és 2. vsz.+13.,14. vsz.)

**Az 5–6. évfolyamon az irodalom tantárgy alapóraszám: 144 óra A Nemzeti alaptantervben előírt minimum 2-2 óra.**

<b>IRODALOM 5. ÉVFOLYAM</b>	<b>72 óra /</b>
<b>HETI 2 ÓRA</b>	<b>tanév</b>
<b>Család, otthon, nemzet</b> – kisepikai alkotások (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások	<b>18</b>
<b>Petőfi Sándor: János vitéz</b>	<b>17</b>

Szülőföld, táj – lírai és kispikái alkotások	8
Próza nagyepika – ifjúsági regény 1. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	10
Egy szabadon választott meseregény elemzése	5
A SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERETBŐL -- ismétlésre, gyakorlásra (4), összefoglalásra (6), dolgozatírásra és –javításra (4 óra )	14
<b>IRODALOM 6. ÉVFOLYAM HETI 2 ÓRA</b>	72 óra / tanév
Hősök az irodalomban	10
Arany János: Toldi	20
Szeretet, hazaszeretet, szerelem	12
Próza nagyepika – ifjúsági regény 2. - Gárdonyi Géza: Egri csillagok	11
Szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény	5
A SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERETBŐL -- ismétlésre, gyakorlásra (4), összefoglalásra (6), dolgozatírásra és –javításra (4 óra )	14
<b>Összes óraszám:</b>	<b>144</b>

## Irodalom 5.

**TÉMAKÖR: Család, otthon, nemzet – kispikái (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások**

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra**

### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A családi és baráti kapcsolatok sokféleségének megismerése irodalmi szövegek által □ Különböző korokban keletkezett, különböző műfajú szövegek tematikus rokonságának, problémafelvetéseinek tanulmányozása □ A korábban megismert műfajokhoz (pl. mese, monda) kapcsolódó elemzési szempontok alkalmazása hasonló témájú szövegekben
- Személyes vélemény megfogalmazása a szövegekben felvetett problémákról, azok személyes élethelyzethez kapcsolása

### FOGALMAK

népmese, mese, mesealak, meseformálás, meseszám, kaland, motívum, monda, rege, mítosz, valamint a témakörhöz választott szövegek elemzéséhez kapcsolódó fogalmak:

hagyomány, nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet, eredetmonda, dal, életkép, idill, lírai én **TÉMAKÖR: Petőfi Sándor: János vitéz**

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 17 óra**

#### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- A mű szövegének közös órai feldolgozása
- A mű cselekményének megismerése, fő fordulópontjainak értelmezése
- A költői szöveg részletének és más médiumbeli megjelenítésének (rajzfilm, színmű, illusztráció, stb.) összehasonlítása
- A szöveg néhány részletében a poétikai eszközök felismerése, szerepük értelmezése: verselés, szóképek, alakzatok
- Alapvető verstani és műfaji fogalmak megismerése, alkalmazása a mű bemutatásakor

#### **FOGALMAK**

verses epika, elbeszélő költemény; ütemhangsúlyos verselés, verssor; felező tizenkettes, páros rím; hasonlat, metafora, megszemélyesítés; párhuzam, ellentét

**TÉMAKÖR: Szülőföld, táj**

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra**

#### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK:**

- A tájhoz, környezethez fűződő érzéseket, gondolatokat kifejező szövegek megértése, összehasonlítása  A táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formák megfigyelése lírai és prózai szövegekben
- A nyelv változó természetének megfigyelése különböző példák alapján
- A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése
- Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó földrajzi kérdések megbeszélése
- A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival
- Irodalmi atlasz vagy térkép használata
- A szövegek vizuális értését erősítő ábrák, illusztrációk készítése különböző technikákkal  Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

#### **FOGALMAK**

hagyomány, napló, személyesség, tájleírás, téma, útleírás



## **TÉMAKÖR: Prózai nagyepika – Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk**

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra**

### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése
- Egyes szereplők jellemzése
- Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása
- A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

### **FOGALMAK**

Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő

## **TÉMAKÖR: Egy szabadon választott magyar mese- vagy ifjúsági regény elemzése**

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra**

### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése, és egyes szövegrészek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése
- Egyes szereplők jellemzése
- Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása
- A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

**A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:** A tanuló képes rövidebb szóbeli és írott szövegek megértésére, összefoglalására, továbbadására. Ismeri és alkalmazza a legalapvetőbb anyaggyűjtési és vázlatkészítési módokat. Képes a tanult hagyományos és internetes műfajokban szöveget alkotni. A tanuló meg tud nevezni három mesetípust példákkal, különbséget tud tenni népmese és műmese között. El tudja különíteni az egyszerűbb versekben és prózai szövegekben a nagyobb szerkezeti egységeket. Képes egyszerű meghatározást adni az alapvető irodalmi fogalmakról. Fel tudja sorolni az epikus művek szerkezeti egységeit. Képes a megadott memoriterek szöveghű felidézésére. Előzetes felkészülés után folyamatosan, értelmesen olvas szöveget.

## Irodalom 6.

### TÉMAKÖR: Hősök az irodalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

#### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az olvasott szöveg szereplőiről, a megjelenített élethelyzetekről szóban és írásban véleményt fogalmaz meg
- A hősiesség különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása
- A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése
- A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése
- Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó történelmi, földrajzi kérdések megbeszélése □ Irodalmi atlasz vagy térkép használata
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

#### FOGALMAK

próbatétel, ismétlődő motívum, időmértékes verselés, vándortéma; daktilus, spondeus, hexameter; epigramma, ballada, vígballada, népballada, műballada, balladai homály, kihagyás

### TÉMAKÖR: Arany János: Toldi

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

#### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A mű szövegének közös órai feldolgozása
- Az olvasás és megértés nyelvi nehézségeinek feltárása, szókincs bővítés és olvasási stratégiák fejlesztése
- Az elbeszélő költemény műfaji jellemzőinek felismerése, értelmezése a mű vonatkozásában
- Az alkotás néhány stíuselemének megfigyelése (pl. verselés, szóképek, alakzatok) □ A mű erkölcsi kérdéskérdéseinek (bűn, bosszú, megtisztulás, testvérviszály stb.) megtárgyalása □ Az elbeszélői szerepek (narráció, költői kiszólások, rokonszenv) felismerése, értelmezése a jelentésteremtésben

#### FOGALMAK

verses epika, elbeszélő költemény; előhang, epizód, késleltetés; allegória; fokozás, túlzás, megszólítás

### **TÉMAKÖR: Szeretet, hazaszeretet, szerelem**

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra**

#### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- Az olvasott szöveg szereplőinek érzelmeiről, gondolatairól, az élethelyzetekről vélemény megfogalmazása szóban és írásban
- A szeretet, szerelem, hazaszeretet különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása
- A téma megjelenését különböző korokban és műfajokban szolgáló nyelvi formák elkülönítése lírai és prózai szövegekben
- A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése
- A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

#### **FOGALMAK**

líra, lírai alany, lírai én, téma, motívum; versforma, rímszerkezet, keresztrím, alliteráció; dal, népdal

### **TÉMAKÖR: Prózai nagyepika – Gárdonyi Géza: Egri csillagok**

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra**

#### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel
- A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése
- A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

- Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével

### FOGALMAK

történelmi regény, elbeszélő, időszerkezet, több szálon futó cselekmény, jellemek

## TÉMAKÖR: Egy szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel
- A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése
- A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban
- Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével

### FOGALMAK

A korábban tanult poétikai fogalmak alkalmazása a választott regénynek megfelelően

**A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:** A tanuló törekszik gondolatait érthetően, a helyzetnek megfelelően megfogalmazni, a nyelvi és nem nyelvi jeleket adekvát módon alkalmazni. Képes rövidebb szóbeli és írásbeli üzenetek megértésére, összefoglalására, továbbadására. Ismeri és alkalmazza az alapvető anyaggyűjtési és vázlatkészítési technikákat. Képes a tanult műfajokban önállóan szöveget alkotni. Törekszik a helyes, igényes és pontos fogalmazásra. Meg tudja fogalmazni a mese és a monda különbségét. El tudja különíteni a ritmikus szöveget a prózától. Képes az olvasott és értelmezett művek eseményeit felidézni, véleményt mondani a szereplőkről, egyszerűbb módon jellemezni tudja őket. Össze tudja foglalni a Toldi cselekményét. El tudja különíteni a megismert irodalmi művek szerkezeti egységeit. Képes a folyamatos olvasásra némán és hangosan, szövegértését egyszerűbb feladatok megválaszolásával igazolja. Képes a megismert irodalomelméleti fogalmakat meghatározni. Az előírt memoriterek biztos tudásával rendelkezik.

## 7-8. ÉVFOLYAM

A 7–8. évfolyamon tovább folytatódik az ismeretek bővítése, a kompetenciák fejlesztése (azaz megerősítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése), és az érzelmi nevelés.

Ennek a tanítási-tanulási szakasznak a végére a tanulók biztos szövegértési készséggel rendelkeznek, szövegalkotási képességeiket folyamatosan bővíteni kell. Cél, hogy a 8. évfolyam végére a tanulók értőn alkalmazzák a nyelvi ismereteiket: értsék anyanyelvük szerkezetét, grammatikáját, össze tudják vetni anyanyelvük sajátosságait az általuk tanult idegen nyelv sajátosságaival. Ismerjék fel az adott kommunikációs helyzetet, ennek megfelelően az általuk tanult műfajokban, írásban és szóban helyesen és pontosan, a magyar nyelv szabályai szerint fejezzék ki magukat.

Tudják alkalmazni a digitális szövegalkotás és -befogadás módjait. Képesek legyenek saját véleményüket logikusan kifejezni, érvelni, s tanulják meg a toleráns nyelvhasználatot. Ezek birtokában tudnak a tanulók egymással együttműködni, csapatban és párban dolgozni, így tudják megérteni egymás gondolatait, és saját gondolataikat a lehető legpontosabban elmondani, megértetni másokkal. Ez teremt lehetőséget a személyiségük fejlesztésére, érzelmi nevelésükre is.

#### **A 7-8. évfolyam irodalomtanításának témakörei:**

- Korok és portrék,
- Magyar vagy világirodalmi regény,
- Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében,
- Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében, • A 20. századi történelem az irodalomunkban,
- Szórakoztató irodalom.

A 8. osztályosokat a tanterv a középiskolai felkészülésben és a pályaválasztásban az eddig tanultak rendszerező ismétlésével segíti.

Cél, hogy a tanulók megismerjék a magyar és a világirodalom nagy korszakait, művelődéstörténeti szakaszait, az irodalmat a történelmi-társadalmi folyamatok részeként is lássák, és ismereteiket össze tudják kötni más tantárgyak tananyagaival. Ebben a képzési szakaszban válik feladattá az irodalmi műfajok megismerése és a műfaji sajátosságok, elbeszélésmódok felismerése. Ekkor ismerkednek meg az alapvető verstani és stilisztikai jellegzetességekkel is a tanulók.

7.évfolyam tananyagtartalma:

<b>Irodalom</b>	
<b>TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)</b>	<b>AJÁNLOTT MŰVEK</b>
<b>I. Korok és portrék</b>	

#### **A) Középkor**

István király intelmei Imre herceghez (részletek)	Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (részletek: Árpád, Szent László)
<b>B) Reneszánsz, humanizmus, reformáció</b>	
Mesék Mátyás királyról: Hogyan került holló Mátyás király címerébe? (Kóka Rozália gyűjtése alapján)	Mátyás királlyá koronázása; Mesék Mátyás királyról: A kolozsvári bíró
Janus Pannonius: Pannonia dicsérete	Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról
	Bornemisza Péter: Siralmas énnékem Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról való ének (részletek)
Balassi Bálint: Egy katonaének	Balassi Bálint: Borivóknak való
Balassi Bálint: Hogy Juliára talála, így köszöne néki	Balassi Bálint: Adj már csendességet
Irodalom és színház vagy film kapcsolata A reneszánsz dráma Shakespeare: Szentivánéji álom vagy Romeo és Júlia <b>vagy</b> később tárgyalva: Molière: A képzelt beteg	
<b>C) Irodalmunk a 17-18. században</b>	
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek: I./1-21.versszak)	Rákóczi-nóta, Buga Jakab éneke, Zöld erdő harmatát
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek)	Lévay József: Mikes Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (részletek: Rákóczy menekülése a börtönből)
<b>D-E) Klasszicizmus és romantika</b>	
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez	Petőfi Sándor: Csokonai
Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátémhoz	Áprily Lajos: Séta Debrecenben Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor
Kölcsey Ferenc: Huszt	Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.)
Kölcsey Ferenc: Emléklapra	Lengyel Dénes: Kossuth Lajos öröksége (történetek Széchenyi Istvánról: Az Akadémia alapítása; A hídvám)
Kölcsey Ferenc: Himnusz	Lengyel Dénes: Kossuth Lajos öröksége (történetek Kossuth Lajosról: A sorsfordító kabát) Kossuth-nóta
Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)	Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (Kossuth Lajos – részlet)
Vörösmarty Mihály: Szózat	
Vörösmarty Mihály: Ábránd	
Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem	
Petőfi Sándor: Nemzeti dal	
Petőfi Sándor: Szeptember végén	
Arany János: A fülemile	

Arany János: A tölgyek alatt vagy Epilógus	Vörösmarty Mihály: Petike Petőfi Sándor: Egy gondolat bánt engemet Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert... Petőfi és Arany levelezése – részletek Arany János: V. László Arany János: Szondi két apródja
Jókai: A huszti beteglátogatók	Irodalom és film kapcsolata Jókai Mór: A köszívű ember fiai
Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa	Mikszáth Kálmán: A Balóthy-domínium
Mikszáth Kálmán: A néhai bárány	Mikszáth Kálmán: A beszélő köntös
Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője vagy A két koldusdiák	
<b>II. Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény</b>	
Jules Verne: Kétévi vakáció <b>vagy</b> Tonke Dragt: Levél a királynak <b>vagy</b> Mándy Iván: Az enyedi diák <b>vagy</b> Csukás István: Vakáció a halott utcában	

8.évfolyam tananyagtartalma:

### III. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében

#### A) Líra a 20. század első felének magyar irodalmában

Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én...	Ady Endre: Ember az embertelenségben
Ady Endre: Őrizem a szemed	Ady Endre: Krisztus-kereszt az erdőn
Ady Endre: Üzenet egykori iskolámba	Babits Mihály: A második ének (részlet)
Babits Mihály: Ádáz kutyám	Kosztolányi Dezső: Akarsz-e játszani?
Kosztolányi Dezső: Mostan színes tintákról álmodom	Kosztolányi Dezső: Ének a fiatalokról
Juhász Gyula: Milyen volt...	Juhász Gyula: Anna örök
	Tóth Árpád: Esti sugárkoszorú
	Tóth Árpád: Láng
	Dsida Jenő: Kalendárium szonettekben (részlet)
Dsida Jenő: Hálaadás	Dsida Jenő: Születésnap köszöntő
József Attila: Rejtelmek	édesanyámnak
József Attila: Kertész leszek	József Attila: Szeretném, ha vadalmafa lennék
József Attila: Születésnapomra	József Attila: Istenem
Reményik Sándor: Templom és iskola	Áprily Lajos: A rím
Áprily Lajos: Március	Radnóti Miklós: Hetedik ecloga
Radnóti Miklós: Nem tudhatom	
<b>B) Epika a 20. század első felének magyar irodalmában</b>	

Kós Károly: Az országépítő (részlet)	Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (részletek)
Karinthy Frigyes: Röhög az egész osztály	

Móricz Zsigmond: Pillangó vagy Légy jó mindhalálig	Móricz Zsigmond: Hét krajcár Móricz Zsigmond: A fillentő
Herczeg Ferenc: Pro libertate (részlet)	
Tamási Áron: Ábel a rengetegben (részlet)	
Nyirő József: Uz Bence (részlet)	

### **C) „Vérző Magyarország” – Trianon a magyar irodalomban**

Reményik Sándor: Mi a magyar?	Babits Mihály: Hazám Babits Mihály: Áldás a magyarra Juhász Gyula: Trianon Juhász Gyula: Testamentum Karinthy Frigyes: Levél (részlet) Márai Sándor: Napló (részlet)
-------------------------------	---

## **IV. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében**

### **A) Líra a 20. század második felének magyar irodalmában**

Szabó Lőrinc: Tücsökgzene (részletek)	Nagy László: Az én szívem Nemes Nagy Ágnes: Félelem Csoóri Sándor: Szomorúság
Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet	
Weöres Sándor: A társ	
Kányádi Sándor: Két nyárfa	
Kányádi Sándor: Öreg iskola ünnepére	
Wass Albert: Üzenet haza (részlet)	

### **B) Epika a 20. század második felének magyar irodalmában**

Sütő András: Anyám könnyű álmat ígér (részlet)	Mándy Iván: Tájak, az én tájaim (részlet)
Tamási Áron: Bölcső és bagoly (részlet)	Illyés Gyula: Hősökről beszélek (részlet)
Örkény István: Egyperces novellák (részletek)	

### **C) Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában**

Irodalom és színház vagy mozgókép Egy szabadon választott drámai alkotás

## **V. A 20. századi történelem az irodalomban (világháborúk, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)**

Irodalom és mozgókép Szabó Magda: Abigél	
Pilinszky János: Francia fogoly (részlet)	Pilinszky János: Harbach, 1944 Anna Frank naplója
Choli Daróczi József: Dal	Lakatos Menyhért: Még mindig siratunk



Irodalom és mozgókép George Orwell: Állatfarm	
Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról (részlet)	Márai Sándor: Mennyből az angyal Tamási Lajos: Piros a vér a pesti utcán
<b>VI. Szórakoztató irodalom</b>	
Irodalom és mozgókép Agatha Christie egy Poirot-novellája	Agatha Christie: Tíz kicsi néger

## KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

### 7. osztály:

Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa
Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője <b>vagy</b> A két koldusdiák
Mikszáth Kálmán: A néhai bárány

### 8. osztály:

Móricz Zsigmond: Pillangó <b>vagy</b> a Légy jó mindhalálig
William Shakespeare: Szentivánéji álom vagy Romeo és Júlia <b>vagy</b> Molière: A képzelt beteg
Szabó Magda: Abigél

## MEMORITEREK:

### 7. osztály:

Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
Kölcsey Ferenc: Himnusz – teljes szöveg
Kölcsey Ferenc: Huszt
Kölcsey Ferenc: Emléklapra
Vörösmarty Mihály: Szózat – teljes szöveg
Petőfi Sándor: Nemzeti dal
Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem
Petőfi Sándor: Szeptember végén

### 8. osztály:

Ady Endre: Őrizem a szemed (részlet)
Reményik Sándor: Templom és iskola (részlet)
József Attila: Születésnapomra (részlet)

József Attila: Mama
Radnóti Miklós: Nem tudhatom (részlet)
Kányádi Sándor: Két nyárfa (részlet)

A 7–8. évfolyamon az irodalom tantárgyak alapóraszám: 144 óra.

A témakörök áttekintő táblázata évfolyamonként és tantárgyanként :

<b>I RODALOM 7. <u>heti 2 óra</u></b>	<b>Éves óraszám:72</b>
	<b>ÓRASZÁM</b>
<b>TÉMAKÖR</b>	
<b>I. Korok és portrék</b>	<b>54</b>
<b>A) A középkor</b>	3
<b>B) Reneszánsz, humanizmus, reformáció</b>	13
<b>C) Irodalmunk a 17–18. században</b>	4
<b>D-E) Klasszicizmus és romantika</b>	34
<b>II. Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény</b>	<b>4</b>
<b>SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERETBŐL -- ismétlésre, gyakorlásra (8), összefoglalásra (2), dolgozatírásra és – javításra (4 óra )</b>	<b>14</b>
<b>I RODALOM 8. <u>heti 2 óra</u></b>	<b>Éves óraszám:72</b>
<b>I. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében</b>	<b>30</b>
<b>A) Líra a 20. század első felének magyar irodalmában</b>	16
<b>B) Epika a 20. század első felének magyar irodalmában</b>	12
<b>C) „Vérző Magyarország” - Trianon</b>	2
<b>II. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében</b>	<b>18</b>

A) Líra a 20. század második felének magyar irodalmában	12
B) Epika a 20. század második felének magyar irodalmában	4
C) Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában	2
III. A 20. századi történelem az irodalomban (II. világháború, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)	7
IV. Szórakoztató irodalom	3
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERETBŐL -- ismétlésre, gyakorlásra, tehetséggondozásra (8), összefoglalásra (2), dolgozatírásra és –javításra (4 óra )	14
<b>Összes óraszám:</b>	<b>144</b>

## Irodalom 7.

**TÉMAKÖR: I. Korok és portrék**

**JAVASOLT ÓRASZÁM ÖSSZESEN: 54 óra**

### *A) A középkor*

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra FEJLESZTÉSI**

#### **FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- Irodalmi szövegek olvasása, értelmezése
  - Az európai kultúra kialakulásának megismerése

#### **FOGALOM**

középkor, román stílus, gótika, egyházi kultúra, lovagi kultúra, lovagi erények, trubadúrok, intelem (parainesis), kódex, iniciálé, miniatűr

### *B) Reneszánsz, humanizmus, reformáció*

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra**

#### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- A korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése

- ☐ A reneszánsz világkép értelmezés
- ☐ A reformáció és az anyanyelvi kultúra összefüggésének felismerése
- ☐ A reneszánsz irodalom alkotóinak, műfajainak, jellegzetes motívumainak megismerése
- ☐ A reneszánsz drámaadaptációk elkülönítése
- ☐ Egy adott mű különböző művészeti ágakban és médiumokban megjelenő adaptációjának összehasonlítása

### **FOGALMAK**

reneszánsz, humanizmus, reformáció, könyvnyomtatás, vitézi élet, életkép, dal, epigramma, dráma, vígjáték (komédia)

### ***C) Irodalmunk a 17–18. században***

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra**

#### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- A korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése
- A nemzeti hagyományunk szempontjából szimbolikus irodalmi szövegeink megismerése
- A barokk jellegzetes műfajainak és stílusjegyeinek megismerése
- A hazaszeretet megjelenése a korszak művészetében

### **FOGALMAK**

kuruc kor, toborzódal, bujdosóénekek, siratóénekek, levél, emlékirat

### ***D-E) A klasszicizmus és a romantika irodalma***

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 34 óra**

#### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- ☐ A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, megértése, megbeszélése
- ☐ A felvilágosodás és a romantika korának művelődéstörténeti és irodalmi programjának megismerése
- ☐ Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása
- ☐ Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése

- Alapvető lírapoétikai szakterminusok bevezetése (lírai én, lírai én pozíciói; hangulati líra, gondolati líra, közösségi líra; helyzetdal, életkép, megszólító vers)
- Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése: pl. vidám, könnyed, humoros, ironikus, emelkedett, fennkölt, meghitt, idilli
- Néhány alapvető lírai műfaj jellemző darabjának megismerése (pl.: dal, himnusz, epigramma, óda)
- Alapvető szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora
- A novella és a regény műfaji sajátosságai felismerése
- Novellákat és regények különböző szempontok szerinti (téma, műfaj, nyelvi kifejezőeszközök) értelmezése
- A kispikari és a nagyepikai alkotások különbségeinek felismerése (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz, stb.)

#### **FOGALMAK**

romantika; közösségi emlékezet, önazonosság; szállóige, szónoklat, humor, óda, elégia, dal, himnusz, epigramma, kispika, anekdota, novella, elbeszélés **TÉMAKÖR: II. Magyar**

#### **vagy világirodalmi ifjúsági regény**

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra**

#### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, konfliktusok azonosítása, véleményalkotás □ A cselekmény ismertetése az elbeszélés időkezelésének megfigyelésével (pl. egyenes vagy fordított időrend, késleltetés, összefoglalás, időbeli ugrások, stb.) □ Az elbeszélte világ főbb jellemzőinek összefoglalása (pl. realista, romantikus, varázslatos, egy- vagy többszintű világ)

#### **FOGALMAK**

történet és elbeszélés, előre- és visszautalás, késleltetés, epizód, jelenet, leírás, kihagyás

#### **A továbbhaladás feltételei:**

- A tanuló legyen képes a szöveg értő olvasását biztosító olvasásra, továbbá az olvasott művek tartalmáról szabatosan beszámolni.
- A 7. osztályban tanult írókat, költőket irodalmi alkotásokat tudja felsorolni.
- Tudja felsorolni az irodalmi műnemeket és műfajokat.
- Ismerje a következő költők életét vázlatosan a tk. szövegei alapján: Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Petőfi Sándor, Arany János, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán.
- Tudja megfogalmazni a következő fogalmak legfontosabb jegyeit: dal, epigramma, óda, himnusz, elégia, regény, novella.
- Ismerje és tudja elmondani a következő Mikszáth-novella cselekményét: A néhai bárány.
- Tudja szöveghűen előadni a következő memoritereket:
  - ✓ Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
  - ✓ Kölcsey Ferenc: Himnusz – teljes szöveg
  - ✓ Kölcsey Ferenc: Emléklapra
  - ✓ Vörösmarty Mihály: Szózat – teljes szöveg
  - ✓ Petőfi Sándor: Nemzeti dal
  - ✓ Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem
  - ✓ Petőfi Sándor: Szeptember végén

## Irodalom 8.

### **TÉMAKÖR: I. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében**

**JAVASOLT ÓRASZÁM ÖSSZESEN: 30 óra**

#### **A) *Líra a 20. század első felének magyar irodalmában***

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra**

#### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, megértése, megbeszélése
- A 20. század első felében megjelenő művelődéstörténeti és irodalmi programok bemutatása
- Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása
- Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése

- ☐ Alapvető lírapoétikai szakterminusok alkalmazása
- ☐ Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése
- ☐ Szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora, metonímia, szinesztézia, szimbólum

#### FOGALMAK

metonímia, szimbólum; anafora

### **B) *Epika a 20. század első felének magyar irodalmában***

#### **JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra**

#### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- ☐ A történetmesélés egyszerűbb formáinak átisméltése
- ☐ A 20. század elejének epikai sokszínűsége, pl.: történelmi regény, idill, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; paródia; lírai novella, realista novella
- ☐ Novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzése
- ☐ A novella és az elbeszélés műfaji sajátosságainak felismertetése
- ☐ Kisepikai és nagyepikai alkotások különbségei (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz)

#### FOGALMAK

kisepika, novella, elbeszélés, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; humor, paródia; lírai novella, realista novella, aforizma

### **D) *„Vérző Magyarország”- Trianon***

#### **JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra**

#### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- ☐ A nemzeti identitás meghatározó lírai szövegeinek olvasása, megértése, megbeszélése
- ☐ A történelmi tragédia megjelenése irodalmi alkotásokban
- ☐ Egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatainak megfigyelése

#### FOGALMAK

békedikátum, elcsatolás, nemzeti trauma, nemzeti érzés, Kárpát-medencei magyarság, nacionalizmus, patriotizmus

**TÉMAKÖR: II. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében**

**JAVASOLT ÖSSZÓRASZÁM: 18 óra**

**A) *Líra a 20. század második felének magyar irodalmában***

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra**

**FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- A lírai nyelvhasználat sajátosságainak átisméltése
- Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése
- Néhány lírai műfaj jellemzőinek megismerése (lírai önéletrajz, népies dal)
- Szóképek, alakzatok felismerése

**FOGALMAK**

lírai önéletrajz, népies dal

**B) *Epika a 20. század második felének magyar irodalmában***

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra**

**FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- A történetmesélés egyszerűbb formáinak átisméltése
- A 20. század második felének epikai sokszínűsége, pl.: lírai szociográfia, egypercesek
- Novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzése
- Az egyperces novella műfaji sajátosságainak felismertetése
- Önéletrajzi ihletettség a 20. század második felének epikájában
- A groteszk megjelenése a korszak irodalmában

**FOGALMAK** egyperces,  
groteszk, humor

**C) *Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában***

**JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra**

**FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- A színpadi hatáskeltés eszközeinek vizsgálata



- A drámai döntési helyzetek, motivációk, konfliktusok felismerése, vizsgálata, megvitatása
- A dráma cselekményének megértése, rekonstruálása szerkezeti vázlat segítségével
- A komikum, a humor tartalmi és nyelvi jellemzőinek megismerése
- A monológ és a dialógus szerepének megkülönböztetése
- Drámarészletekből drámaegész kibontása
- Részvétel egy drámai mű színreviteléhez kapcsolódó tevékenységben

### **FOGALMAK**

dráma mint műnem, tragédia, komédia, színház; a drámai szerkezet, alapszituáció, bonyodalom, konfliktus, tetőpont, megoldás; monológ, dialógus, tér- és időviszonyok; drámai szerepkörök, szereplők rendszere, jellemtípus

### **TÉMAKÖR: III. A 20. századi történelem az irodalomban**

*(II. világháború, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)*

### **JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra**

#### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- A történelmi traumák megjelenése az irodalmi alkotásokban
- Diktatúrák és áldozatok, erkölcsi dilemmák és konfliktusok ábrázolása a hatalom és a kiszolgáltatott egyének között.
- Az irodalmi művek alapján az egyes emberek erkölcsi felelősségének tudatosítása

*– Egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatainak megfigyelése*

### **FOGALMAK**

jellemfejlődés, szolidaritás, holokauszt, koncentrációs tábor, diktatúra, forradalom, szovjet megszállás, emigráció, emigráns irodalom

### **TÉMAKÖR: IV. Szórakoztató irodalom**

### **JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra**

#### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

- Az eddigi irodalmi ismeretek felelevenítése és alkalmazása a választott mű értelmezésében

### **FOGALMAK**

szórakoztató irodalom, manipuláció és hitelesség, krimi, detektívregény

## A továbbhaladás feltételei:

- A tanuló legyen képes a szöveg értő olvasását biztosító olvasásra, az olvasott szöveg tartalmának elmondására.
- Tudja elmondani, hogy mit tanultunk irodalomból 8. osztályban, vagyis felsorolni az írók költők nevét, tudjon említeni 8.-ban tanult irodalmi alkotásokat.
- Tudja az irodalmi műfajokat műnemek szerint elrendezni, ismerje a következő fogalmakat: líra, epika, dráma, dal, elégia, epigramma, regény, novella, ballada, óda. – Ismerje a következő költők életét vázlatosan: Ady Endre, Móricz Zsigmond, József Attila, Radnóti Miklós.
- Ismerje Móricz Zsigmond: Pillangó vagy Légy jó mindhalálig c. regényének tartalmát, ismerje a szereplők nevét.
- Tudjon az idén tanult törzsanyagban szereplő irodalmi alkotásokról 2-3 mondatot mondani.
- Tudja szöveghűen előadni a kijelölt memoritereket: ✓ Ady Endre: Őrizem a szemed

✓

Reményik Sándor: Templom és iskola (részlet) ✓ József Attila: Születésnapomra (részlet) ✓  
József Attila: Mama ✓ Radnóti Miklós: Nem tudhatom (részlet)

## ÉRTÉKELÉS

### AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI (5-8. ÉVFOLYAM):

1. Az egyéni szóbeli és írásbeli kifejezőképesség fejlődése
2. A tanult elméleti ismeretek elsajátítása
3. A tanult helyesírási szabályok alkalmazása
4. Az íráskép és az írásmód fejlődése

### AZ ÉRTÉKELÉS FORMÁI:

1. Diagnosztikus: szintfelmérés, képességmérés
2. Formatív: szóbeli és írásbeli felelet
3. Szummatív: szóbeli és írásbeli felelet, témazáró (évente legalább 3), felmérés, félévi és év végi osztályzat

Az értékelés a tanév alatt érdemjegyekkel történik, félévkor és év végén osztályzatot adunk.

Az írásbeli munkák értékelése:

91-100% = jeles

76-90% = jó

51-75% = közepes

34-50% = elégséges

0-33% = elégtelen